

порушень відповідними особами або органами) не містять якихось особливостей порівняно із набранням законної сили ухвалами судів першої інстанції.

У світлі проблем законної сили рішень і ухвал суду касаційної інстанції, виникає питання – чи носять вищезазначені процесуальні акти прецедентний характер. На нашу думку, судова практика суду касаційної інстанції має великий вплив на формування права, створює базу для подальшого розвитку і вдосконалення законодавства, але не є і не може бути джерелом права.

Разом з тим можна говорити про розширення прецедентності судових рішень касаційного суду відповідно до законодавства, оскільки суд касаційної інстанції зобов'язує суди нижчих інстанцій застосувати ту чи іншу норму матеріального права при новому розгляді справи (ч. 4 ст. 338 ЦПК України).

Боровицька А.Г.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
аспірантка кафедри екологічного права

СПІВПРАЦЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У ГАЛУЗІ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Охорона навколишнього середовища займає важливе місце в сучасній європейській політиці. З часу набуття чинності Амстердамського договору Європейський Союз (ЄС) зобов'язався досягнути "високого рівня охорони навколишнього середовища" (ст. 2). Екологічна політика ЄС в останні десятиріччя розвивається досить динамічно. Її цілями є збереження та покращення стану природного середовища, а також проведення заходів на міжнародному рівні для розв'язання глобальних, регіональних і локальних екологічних проблем.

У той час, коли ЄС вже інтенсивно залучився до процесу розширення, за рахунок країн Центральної та Східної Європи, він одночасно впровадив політику, спеціально націлену на країни, що знаходилися на його нових зовнішніх кордонах. Так було підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС у 1998 році й узгоджено План дій Україна – ЄС у 2005 році.

Поки двосторонні відносини між ЄС та Україною головним чином визначаються Угодою про співробітництво та партнерство, яку згодом замінить нова вдосконалена Угода про асоціацію в загальних рамках Європейської політики добросусідства, різнобічні існуючі ініціативи наразі концентруються на окремих регіональних та тематичних питаннях, які мають зв'язок із співробітництвом у сфері охорони довкілля. Головним елементом цих ініціатив, у тому

числі й ініціатив з питань водних ресурсів та моря є наближення до європейського законодавства та його стандартів.

Охорона водних ресурсів стає однією з найголовніших проблем XXI ст. Доступу до чистої води сьогодні не мають більше мільярда жителів планети. Дуже гострою є ця проблема у великих містах. Масове споживання води вимагає відповідної її обробки, раціонального використання, а також створення запасів для жаркої пори року. Всесвітній саміт 2002 року з проблем сталого розвитку в Йоханнесбурзі закликав забезпечити водою до 2015 року як мінімум половину жителів Землі, потопаючих від її браку.

Через те, що країни – члени ЄС мають багато спільних басейнів річок із своїми сусідами, у тому числі з Україною, ЄС має безпосередній інтерес та несе відповідальність за налагодження та зміцнення співпраці із сусідніми країнами стосовно водного сектору.

Водна рамкова директива ЄС (2000/60/ЄС) вимагає від кожної країни-члена співпрацювати із країнами, що не є членами ЄС, у питанні стосовно басейнів річок, які виходять за межі кордонів Європейського Союзу. Директива вимагає створення адміністративних одиниць і компетентних органів за принципом річкового басейну. У кожному річковому басейні компетентний орган має проаналізувати стан басейну, вплив людської діяльності на стан водних об'єктів, а також здійснити економічний аналіз водокористування. Але, нажаль, в Україні така практика ще не знайшла свого відображення.

Аналогічно, відповідно до рамкової директиви ЄС про морську стратегію (2008/56/ЄС) країни-члени повинні співробітничати із відповідними країнами, що не є членами ЄС, але належать до того самого морського регіону, з метою розроблення і втілення стратегій для їх морських вод.

Україна є однією з шести сторін, що підписали Бухарестську конвенцію, яка є єдиною юридичною структурою, що відповідає за захист навколишнього середовища Чорного моря та залишається єдиним інструментом регіональної співпраці у цій сфері. Підписавши цю конвенцію, Україна перебуває у зручній позиції в якій вона має змогу впливати на нинішній стан переговорного процесу стосовно приєднання ЄС до конвенції.

Але, нажаль, перелічених вище позитивних кроків у зміцненні співпраці недостатньо для безперешкодного розвитку тісніших відносин між ЄС та Україною. Так, наприклад, важливим аспектом рамкової співпраці між Україною та ЄС є розмаїття структур, угод та ініціатив, розроблених у рамках Європейської політики добросусідства. Навіть хоча кожна з них окремо має багато позитивних аспектів, їх співіснування та взаємодія може певною мірою перевершувати конкретні отримані результати та

ефективність загалом. З цим недоліком потрібно сумлінно працювати шляхом координації зусиль задля уникнення непотрібного дублювання та прогалин у процесі співпраці.

У подальшому інституційні системи на місцях в Україні, можливо, потрібно буде адаптувати для надання їм координаційних можливостей діяти на рівні басейну ріки. Планування участі різних суб'єктів у виконанні угод та проявленні ініціатив є ще одним ключовим елементом, який концентрується на консультаціях між учасниками, які розглядаються як основний елемент ефективної розробки та розвитку планів управління водними ресурсами.

Однак слід зазначити, що політично-правова основа існує. Політичних угод та регулюючих документів, які зміцнюють співпрацю між Україною та ЄС стає все далі більше. Однак питання реалізації цих угод залишається для України на сучасному етапі розвитку значною проблемою. Затримка у прийнятті національних законодавчо-правових актів, майже незалучення громадськості та інші становлять нездоланні перешкоди на шляху виконання взятих зобов'язань та заходів.

Лозо О. В.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
аспірантка кафедри екологічного права

ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ ЄС У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛАНДШАФТІВ

Стан навколишнього середовища змінюється дуже швидкими темпами внаслідок посилення антропогенних впливів. Вперше на актуальність екологічної проблеми звернув увагу Європейський Союз, який вже півстоліття здійснює власну політику в галузі навколишнього середовища. За цей період були проведені значні за масштабом заходи природоохоронного характеру, створена правова база для регулювання і координації екологічної діяльності держав-членів, розроблені і впроваджені нові підходи до захисту і поліпшення якості навколишнього середовища. Не викликає сумнівів те, що сьогодні ЄС є одним з лідерів в природоохоронному співробітництві не тільки на європейському континенті, а й у світі, при тому, що екологічна політика та діяльність Союзу нерозривно пов'язані з глобальними заходами у сфері захисту навколишнього середовища, зокрема тими, що проводяться під егідою ООН.

За весь час проведення Співтовариством екологічної політики було прийнято шість екологічних програм. Перша з них з'явилася в 1973 р., вона й донині є класичним документом у сфері навколишнього середовища періоду звернення європейських